

P6_TA-PROV(2004)0011

Olukord Valgevenes

Euroopa Parlamendi resolutsioon olukorra kohta Valgevenes

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma eelnevaid resolutsioone olukorra kohta Valgevenes,
- võttes eriti arvesse 24. oktoobri 1996 resolutsiooni olukorra kohta Valgevenes,¹ milles parlament otsustas, et ELi - Valgevene partnerlus- ja koostöölepingu ratifitseerimise suunas ei astuta edasiseid samme enne, kui Valgevene võimud on andnud selgelt märku oma kavatsusest austada täielikult põhilisi demokraatlikke ja inimõigusi,
- võttes eriti arvesse 5. juuli 2001 resolutsiooni Valgevene kohta,² mis võeti vastu enne 2001. aasta presidendivalimisi ja parlamentaarse kolmiku (OSCE Parlamentaarne Assamblee, Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee ja Euroopa Parlament) aruandeid, mis on avaldatud pärast 2000. aasta üldvalimisi (30. jaanuar 2001) ja 2001. aasta presidendivalimisi (4. oktoober 2001),
- võttes eriti arvesse 11. veebruari 2003 resolutsiooni³ Euroopa Liidu ja Valgevene suhete kohta: tulevase partnerluse suunas,
- võttes arvesse OSCE 1999. aasta Istanbuli tippkohtumisel vastu võetud deklaratsiooni,⁴
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu resolutsioone olukorra kohta Valgevenes, eriti Euroopa Nõukogu 28. aprilli 2004 resolutsiooni⁵ Valgevene Vabariigis toimuva ajakirjanduse tagakiusamise kohta,
- võttes arvesse OSCE Minski büroo juhataja hiljutise deklaratsiooni, mis kritiseerib kahele Valgevene presidenti avalikus laimamises süüdistatud Valgevene opositsiooni liikmele vanglakaristuse mõistmist,
- võttes arvesse Hollandi eesistuja 30. juuli 2004 deklaratsiooni Euroopa Liidu nimel Valgevene võimuorganite vastuvõetamatu surveavalduse kohta Minski Euroopa Humanitaarülikoolile,⁶
- võttes arvesse Euroopa Komisjoni 11. mai 2004. aasta teatist Euroopa naaberriikide poliitika kohta – (KOM(2004) 0373),
- võttes arvesse ÜRO inimõiguste komisjoni poolt vastu võetud resolutsioone ja otsust määrata Valgevene erireferent,

¹ EÜT C 347, 18.11.1996, lk. 168.

² EÜT C 65 E, 14.3.2002, lk. 373.

³ ELT C 43 E, 19.2.2004, lk. 60.

⁴ SUM.DOC/2/99, 19.11.1999.

⁵ Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee resolutsioon1372 (2004).

⁶ 11835/1/04/REV 1.

- võttes arvesse oma kodukorra artikli 103 lõiget 4,
- A. arvestades, et Valgevene parlamendivalimised toimuvad 17. oktoobril 2004;
- B. arvestades president Lukašenko otsust, et rahvahääletusega üheaegselt hääletab rahvas ka põhiseaduse selle sätte eemaldamise üle, mille järgi presidendi ametiaeg kestab maksimaalselt kaks järjestikust viieaastast perioodi;
- C. arvestades parlamentaarse kolmiku otsust, et ei parlamendi- ega presidendivalimised aastatel 2000 ja 2001 ei olnud vabad eha võrdsed ning neile eelnes valitsuse omavoli poliitilise opositsiooni, sõltumatu meedia ja valimisvaatlust teostavate organisatsioonide üle;
- D. arvestades, et olukord Valgevenes on paranemise asemel halvenenud olukorraks, kus inimõigusi rikutakse üleolevalt, alamkoda on ilma jäetud seadusandlikest õigustest ja majanduselu juhib president; arvestades, et nimetatud rikkumiste hulka kuulub demokraatliku opositsiooni liikmete vangistamine ja muud nendevastased repressioonid, erakondade nimekirjadest kustutamine valimiste lähenedes, opositsiooni valimiskandidaatide tagakiusamine ja hirmutamise ning opositsiooni erakondade esindajate viibimise keeld valimispunktides;
- E. arvestades, et EL on korduvalt hukka mõistnud tuntud opositsiooniliidrite vahistamise Lukašenko valitsuse poolt ja arvestades, et rea kadunud isikute lahendamata juhtumite osas ei ole toimunud mingisugust arengut;
- F. arvestades, et paari viimase aasta jooksul on "tehnilistel" põhjustel suletud rohkem kui 50 erineva tasandi ja erineva poliitilise suunitlusega demokraatlikku VVOd, rohkem kui 20 sõltumatut massimeedia organisatsiooni, mitu haridusasutust ning mitu erakonda, samas kui on selge, et kõigi nende juhtumite puhul karistati neid organisatsioone presidendi ja tema poliitika kritiseerimise eest;
- G. arvestades, et Valgevenes toimuvad pidevalt poliitiliselt motiveeritud vahistamised, demokraatliku liikumise aktivistide ja sõltumatute ajakirjanike kohtuprotsessid ning välisriikide kodanike väljasaatmised; arvestades, et vaid kaks päeva tagasi mõisteti kaks Valgevene opositsiooni liiget, Valeri Levonevski ja Aleksander Vassiljev, kaheks aastaks vangi süüdistatuna Valgevene presidendi avalikus laimamises;
- H. olles erakordselt mures Valgevene võimuorganite otsuse pärast tühistada rahvusvaheliselt tunnustatud Minski Euroopa Humanitaarülikooli kui juriidilise isiku tegevusluba, mis on silmapaistev näide akadeemilisest vabadusest ja tõeliste euroopalike väärtuste järgimisest õppe- ja uurimusprogrammides ning mille tegevusloa tühistamine toob kaasa sadade üliõpilaste ja õppejõudude akadeemilise tulevikule tõsised tagajärjed,
- I. võttes arvesse Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee 28. mai 2004 resolutsiooni, mis kinnitas tõendite olemasolu kõrgete ametnike seotuse kohta juhtivate opositsiooni kuuluvate isikute röövimise ja väidetava mõrvamisega 1999;
- J. rõhutades Valgevene üha suurenevat poliitilist isolatsiooni – Valgevene on ainus Ida-Euroopa riik, kellega EL ei ole seni sõlminud partnerlus- ja koostöölepingut;

- K. rõhutades asjaolu, et Euroopa naaberriikide poliitika hõlmab ka Valgevenet, kuid käesoleval ajal ei ole Valgevenel vajakajäämist tõttu nii demokraatias kui õigusriigi põhimõtete tagamisel võimalik võtta vastu pakkumist koostöö tihendamiseks ja sellest tulu saamiseks vaatamata Valgevene kodanike ootustele teha tihedamat koostööd Euroopa Liiduga;
1. mõistab rängalt hukka Valgevene režiimi valimatud rünnakud meedia, ajakirjanike, opositsiooni liikmete, inimõiguste aktivistide ja mistahes isikute suunas, kes üritavad vabalt kritiseerida presidenti ja tema kehtestatud režiimi, nagu nähtub meelevaldsetest vahistamistest, vahistatute väärkohtlemisest, kadumistest, poliitilisest tagakiusamisest ja teistest repressioonidest, mis kõigutavad demokraatia ja õigusriigi põhimõtete alustalasid;
 2. kutsub Valgevene võime üles kindlustama, et 17. oktoobril 2004 toimuvad parlamendivalimised oleks vabad, võrdsed, aruandekohustuslikud ning läbipaistvad, ja tagama, et valitud parlamendile antakse tähenduslikud volitused, ning loobuma peamiste demokraatlike opositsiooniparteide ebaseaduslikust kõrvaldamisest, mille hulka kuulub tööpartei keelustamine ja ametliku "hoiatuse" saatmine Valgevene rahvarindele, mis võib olla esimeseks sammuks selle ebaseaduslikuks kuulutamisel;
 3. kutsub Valgevene rahvast üles osalema eelseisvatel parlamendivalimistel; nõuab tungivalt, et keskvalimiskomisjoni vahendusel oleks riigi kõikidel poliitilistel liikumistel võrsed võimalused osaleda ning kandidaate üles seada; soovib, et Valgevene valitsus lubaks rahvusvahelistel vaateajatel valimisi jälgida, kindlustamaks nende vaba ja õiglane läbiviimine; omistab nendele valimistele suurt tähtsust demokraatia taastamisel Valgevenes ning Valgevene taasintegreerimisel demokraatlikku rahvusvahelisse üldsusse;
 4. on seisukohal, et president Lukašenko katsed rahvaküsitluse abil presidendi ametiaega pikendada on järjekordseks kinnituseks sellele, et ta valitseb riiki autoritaarselt; nõuab president Lukašenkolt Valgevene põhiseadusest kinni pidamist presidendi maksimaalse ametiaja osas ning loobumist vastavasisulise rahvaküsitluse läbiviimisest;
 5. kutsub Valgevene võime üles viivitamatult lõpetama kõikide riigi haridusasutuste tagakiusamist ning austama akadeemilise vabaduse, õppeasutuste autonoomia ja tolerantsi põhimõtteid hariduses;
 6. väljendab sügavat muret Euroopa Humanitaarülikooli sulgemise üle, mille näol oli tegemist hästi struktureeritud akadeemilise institutsiooniga, mis arendas olulist kultuurilist koostööd ELi riikidega ning kandis endas akadeemilise vabaduse ja õpetamise autonoomia põhimõtteid; väljendab samasugust muret Jakob Kolas'i kooli sulgemise üle, mis oli ainsaks keskkooliks, kus kogu õppetöö toimus valgevene keeles;
 7. kutsub Valgevene võime üles viivitamatult vabastama Valeri Levonevskit, Aleksander Vassiljeviti, Mihhail Larinitšit ja teisi režiimi poliitilisi oponente, kes on vangistatud;

8. tervitab ÜRO inimõiguste komisjon otsust määrata Valgevene inimõiguste küsimusega tegelema erireferent, ning eesmärki töötada välja inimõigustealase koolituse programm kõikide ühiskonnasektorite jaoks;
9. kutsub Valgevene võime üles austama ametiühingute õigusi, eriti ühinemisõigust, mis on tagatud Valgevene poolt ratifitseeritud ILO konventsioonidega;
10. rõhutab taas, et ELi edasised suhted Valgevenega hakkavad sõltuma riigis toimuvatest reformidest ning demokraatlisest arengust;
11. kutsub ELi nõukogu eesistujat üles avaldama Valgevene võimudele survet, et võimaldada Euroopa Parlamendi delegatsioonil sõita vaatlema Valgevenes 17. oktoobril toimuvaid valimisi ning luua tingimused sõltumatu vaatluse teostamiseks;
12. nõuab Euroopa Komisjonilt maksimumi võtmist käimasolevatest "inimeselt inimesele" vahetusprogrammidest Valgevene asulate, kus elavad Tšernobõlis kannatada saanud lapsed ja mõne ELi liikmesriigi asula vahel; teeb eelnevast tulenevalt ettepaneku vastava raamistiku loomiseks, mille abil saaks toetada Valgevene neid piirkondi, kus peetakse lugu demokraatlikest väärtustest;
13. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, Euroopa Komisjonile, liikmesriikide parlamentidele ning valitsustele, Valgevene valitsusele ja parlamendile, OSCE Parlamentaarsele Assambleele ning Euroopa Nõukogule.